

energytransport&naturalresources

ZELENA AKCIJA
FRIENDS OF THE EARTH CROATIA

cee Centar za ekologiju i energiju

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
The Green Political Foundation

Friends of
the Earth
Europe

Friends of
the Earth
International

Pravni instrumenti za zaštitu životne sredine

Subotica, 17-18 jun 2016
Nataša Đereg, CEKOR

This project is funded by the European Union

Instrument for Pre-accession Assistance (IPA) Civil Society Facility (CSF)

The views expressed in this presentation do not necessarily reflect the views of the European Commission

Koje zemlje pokriva priručnik?

- Bosna i Hercegovina
- Srbija
- Crna Gora
- Hrvatska
- SLIČNOSTI I RAZLIKE?
- http://etnar.net/wp-content/uploads/2014/03/ETNAR_publicacija_RS.pdf a sada se radi nova verzija!

Sadržaj priručnika

- Zakonodavstvo zŽS u kontekstu pristupanja EU
 - Ustavnopravni instrumenti
 - Upravnopravni instrumenti
 - Kaznenopravni instrumenti
 - Građanskopravni instrumenti
- + opisi slučajeva + korisni obrasci

Ustavnoopravni instrumenti

- Kriterijumi za pridruživanje EU
- Poglavlje 27
- Horizontalno zakonodavstvo

Poglavlje 27

- ambicija pregovaračke grupe da u 2016. godini otvori pregovaračko poglavlje 27, i to da otvori ovo poglavlje bez merila
- Nakon skrininga, urađen je i objavljen tzv. Postskrining dokument – Status i planovi prenošenja i sprovođenja pravnih tekovina EU za poglavlje 27 – ŽIVOTNA SREDINA I KLIMATSKE PROMENE (usvojen 4. septembra 2015).

Ustavnoopravni instrumenti

- Sve 4 zemlje imaju kodificirane ustave – različito uređena zo/žs
- U RH – najviša ustavna vrednota – u Srbiji čl.74. **Svako ima pravo na zdravu životnu sredinu i na blagovremeno i potpuno obaveštavanje o njenom stanju.**
- U BIH – zo/žs sadržano u pravu na život
- CG – naročito velika ustavna zaštita

Ustavnoopravni instrumenti

- Predlog za ocenu ustavnosti zakona/propisa sa Ustavom
- Ustavna tužba/apelacija
- Primer iz prakse –

Upravnopravni instrumenti

- Upravni postupak
- Upravni spor
- Upravni akt
- Sadržaj upravne tužbe
- Primer iz prakse –hidroelektrane na reci Lim (Srbija)
- Učešće javnosti u pitanjima zo/žs (arhuska, postupci)

Kaznenopravni instrumenti

- 3 kategorije kaznenih dela: prava, neprava i prekršaji
- Kazneni postupak
- Kaznena prijava – sadržaj
- Primer iz prakse – KD zagađenja o/žs i nepoduzimanje mera zo/žs – Crna Gora
- Prekršajni postupak
- Primer iz prakse – Veliki Bački kanal– Srbija

Građanskopravni instrumenti

- Tužba zbog štetnih emisija
- Tužba radi smetanja posjeda
- Ekološka tužba (zahtev da se otkloni opasnost od štete)
- Represivni mehanizmi – naknada štete
- Primera iz naše prakse – nema!

Primeri korisnih obrazaca

- Upravna tužba
- ZPPI zahtev
- Žalba u upravnom postupku
- Kaznena prijava

Administrativne procedure u kojima javnost ima pravo da učestvuje

- **Kako uticati na donošenje zakona**
- **Kako uticati na projekte (dozvole i licence)**
- **Kako uticati na strategije, planove i programe**
- **Kako uticati na inostrane projekte, strategije, programe ili planove**

Zakonodavni okvir

- Međunarodni sporazumi:

1. **Arhuska Konvencija**- *Konvencija o dostupnosti informacija, učešću javnosti u odlučivanju i dostupnosti pravosuđa u pitanjima koja se tiču životne sredine*

i njen **PRTR protokol**- *Protokol o registrima ispuštanja i prenosa zagađujućih materija*- Katastar zagađivača. <http://www.sepa.gov.rs/>

Arhuska K.: <http://www.ekoregistar.sepa.gov.rs/doc/konvencija.pdf>

PRTR Protokol potvrđen 2011 -Sl. glasnik RS - Međunarodni ugovori, br. 8/2011

2. **ESPOO Konvencija**- *Konvencija o proceni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu 1991*

i njeni amandmani 1. i 2. –Srbija ih potvrdila 12.11.2015.

i njen Protokol o Strateškoj proceni uticaja

Zakonodavni okvir

- Zakoni:

- HORIZONTALNI SEKTOR:

- Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja („Sl. glasnik RS“, br. 120/2004, 54/2007, 104/2009, i 36/2010)
- **Zakon o zaštiti životne sredine iz 2004** (17. februara 2016. godine zadnje izmene i dopune)

- **Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu (EIA)**

- **Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine (IPPC)**

navodi rok za izdavanje dozvole za integrisano sprečavanje i kontrolu zagađivanja životne sredine za postojeća postrojenja – najkasnije do 31. decembra 2020. godine. Ovim zakonom se ne transponuje nova Direktiva o industrijskim emisijama (2010/75/EU).

- **Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu (SEA)**

- OBLAST VODA

1. ZAKON O VODAMA ("Sl. glasnik RS", br. 30/2010 i 93/2012)

Javnost ima pravo na informacije o stanju voda i radu nadležnih organa u oblasti voda, kao i na uključenje u procese pripreme i donošenja planova upravljanja vodama i kontrole njihovog izvršenja

NPR: Republička direkcija za vode sprovela javni uvid Nacrta Plana upravljanja vodama za sliv reke Dunav i Nacrta Izveštaja o strateškoj proceni uticaja Plana upravljanja vodama za sliv reke Dunav na životnu sredinu - 30. septembar 2015.

Zakonodavni okvir

- Zakoni:

- ZAŠTITA PRIRODE:

Zakon o zaštiti prirode (17. februara 2016. godine zadnje izmene i dopune)

"Sl. glasnik RS", br. 36/2009, 88/2010, 91/2010 - ispr. i 14/2016
javna rasprava o predlogu akta o proglašenju zaštićenog područja i stručnoj osnovi, predlog plana upravljanja zaštićenim područjem, planova korišćenja prirodnih vrednosti

Vlada bliže propisuje postupak, sadržinu, rokove, način sprovođenja ocene prihvatljivosti u odnosu na ciljeve očuvanja ekološki značajnog područja, kao i način obaveštavanja javnosti, utvrđivanja preovladavajućeg javnog interesa i kompenzacijskih mera.

- OBLAST OTPADA

1. Zakon o upravljanju otpadom (Sl. glasnik RS", br. 36/2009, 88/2010 i 14/2016 17. februara 2016. godine zadnje izmene i dopune)

Javnost može izvršiti uvid u podneti zahtev za izdavanje dozvole

Zakonodavni okvir

- Zakoni:
 - Administrativno upravljanja u tri nivoa vlasti: republički, pokrajinski i lokalni nivo: Koji će organ sprovoditi i biti nadležan za procedure u okviru EIA, SEA ili IPPC je precizno definisano Zakonom o planiranju i izgradnji
 - Zakon o planiranju i izgradnji („Službeni glasnik RS“, broj 72/09, 81/09-ispr, 64/10-odluka US, 24/11, 121/12 i 42/13-odluka US)
 - tri različita inspektorata (životne sredine, trgovine i zdravlja)
 - Ne može biti tajna: informacija o emisijama, o rizicima od udesa, rezultati monitoringa i rezultati inspekcijskog nadzora.
 - Čak i Zakon o oštem upravnom postupku!

Ko je “zainteresovana javnost?”

- “Zainteresovana javnost” je definisana kao javnost “na koju utiče” projekat, ili je “verovatno da će uticati”, ili ona javnost “koja ima interes” u donošenju odluka vezanih za projekat, plan ili program ili aktivnosti postrojenja. Registrovane ekološke organizacije civilnog društva, se smatraju da imaju opravdan “interes” u donošenju odluka koje se tiču životne sredine. Po proceduri procene uticaja na životnu sredinu, organizacija civilnog društva uživa status stranke u postupku kada je projekat koji je u pitanju direktno vezan za područje na kojem organizacija po svom statutu deluje.

Zakon o Strateškoj proceni uticaja- ne predviđa učešće javnosti u pripremnoj fazi postupka, ne poznaje pojam "zainteresovane javnosti" niti javnost tretira kao stranku u postupku i ne sadrži odredbe o pravu na žalbu niti pravu na pravnu zaštitu pred sudom

Zakon o IPPC- daje pravo na pokretanje upravnog spora

Primeri

- **PRIMER 1:** Pred Upravnim sudom Srbije vođen je postupak po tužbi Opštine Trstenik protiv Ministarstva nadležnog za poslove rudarstva zbog produženja prava preduzeću "Srbija nikel" za istraživanje ove rude na teritoriji opštine .
- Tužba je odbačena jer je Upravni sud našao da je lokalna samouprava "lice koje nema aktivnu legitimaciju za podnošenje tužbe" tj. da napada rešenje o dozvoli istražnih rudarskih radova na svojoj teritoriji. Takođe je između ostalog navedeno da važeći Zakon o rudarstvu i geološkim istraživanjima ne propisuje obavezu pribavljanja saglasnosti lokalne samouprave prilikom donošenja rešenja kojim se odobrava nastavak geoloških istraživanja metaličnih mineralnih sirovina.
- Ovo je grub primer osporavanja aktivne legitimacije tužiocu kome po poslovu Zakona o upravnim sporovima treba priznati svojstvo tužioca.
- Februara 2014. Opština Trstenik je zatražila od Vrhovnog kasacionog suda preispitivanje odluke Upravnog suda u Kragujevcu.

Primeri

- **PRIMER 2**: Ministarstvo nadležno za poslove životne sredine osporava pravo tužioca u upravnom sporu pred Upravnim sudom Srbije CEKOR Subotica da pobija zakonitost Rešenja o saglasnosti na studiju uticaja na životnu sredinu za izgradnju bloka 3 TE Kostolac, nalazeći da domaća zainteresovana javnost nema pravo pobijati rešenje zbog nesprovođenja procedure procene uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu (uticaj investicije na Republiku Rumuniju).
- **PRIMER 3**: Opštinska uprava Prijepolje odbila je da dozvoli uvid i kopiranje spisa predmeta izgradnje MHZ na reci Gračanici na području ZPD “Kamena Gora” predstavnicima NVO koji se bave zaštitom životne sredine, sa obrazloženjem da zainteresovana javnost nema interes za uvid u ove spise.

ZAHVALJUJEM NA PAŽNJI!

Kontakt

Nataša Đereg

CEKOR

Korzo 15/13

24000 Subotica

tel/fax: 024-523191

e-mail: natasa.djereg@cekor.org